

Richard Wagner

PIANO TRANSCRIPTIONS FOR FOUR HANDS

Die Meistersinger von Nürnberg. Prelude arr. by Carl Tausig (1866)

Le Guitarrero. Overture arr. by R. Wagner (1841)

Grande fantasia sur la Romanesca op. 111 arr. by R. Wagner (1841)

Eine Faust Overture arr. by H. Von Bülow (1856)

Parsifal. Prelude arr. by E. Humperdinck (1882)

Walkürenritt arr. by C. Tausig (1866)

Tannhäuser.Overture arr. by R. Wagner (1846)

Duo Tal & Groethuysen

SONY SK 60142, DDD, Super Bit Mapping. Opname : Mei 1997, Duur: 74:07

Ludwig van Beethoven

SYMPHONY No. 9 for piano, soloists and choir

Arranged by Richard Wagner

Noriko Ogawa, piano

Yoshie Hida, Yuko Anazawa, Makoto Sakurada, Chiyuki Urano, solisten

Bach Collegium Japan o.l.v. Masaaki Suzuki

BIS CD 950 , DDD. Duur: 66:42, Opname: mei 1998

Voor eenmalig gebruik

Een CD-opname van pianotranscripties is in zekere zin een paradoxale aangelegenheid: wat de CD vandaag voor de muzikliefhebber betekent, betekende de pianoreductie in feite in grote mate voor het 19e-eeuwse publiek: zij was het middel bij uitstek om muziek in de huiskamer en in de destijds erg populaire salons te introduceren en aldus bij het grote publiek bekend te maken. In die zin hebben pianoreducties vandaag de dag dan ook in grote mate hun culturele relevantie verloren en is het in se merkwaardig om juist hun verre opvolger -de CD- voor hun voortbestaan in te schakelen.

Gezien de belangrijke sociale functie van de klavierreducties in de 19e eeuw en gezien het daarmee verbonden commerciële belang ervan, is het niet verwonderlijk dat heel wat vooraanstaande componisten vooral in hun vroege jaren hun financiële nood hebben trachten te lenigen door zich op de arrangementenmarkt te storten.

De twee CD's belichten verschillende facetten van deze belangrijke arrangeercultuur, telkens met Wagner als centrale figuur: ten eerste zijn er arrangementen door Richard Wagner zelf van werken van andere componisten (Beethoven, Halévy, Herz), ten tweede is er een arrangement door Richard Wagner van een eigen werk (Tannhäuser-Vorspiel), en ten derde zijn er arrangementen van werken van Richard Wagner door andere componisten (Tausig, von Bülow, Humperdinck). Naarmate de gearrangeerde werken ons meer of minder vertrouwd zijn, komen ook de arrangementen ons meer of minder plausibel over. Als zodanig dienen vooral Wagners eigen werken en Beethovens Negende Symfonie zich als bijzonder problematisch aan. Deze composities zijn in ons geheugen immers dermate sterk orkestraal geconnoteerd, dat het quasi onmogelijk is om daarvan abstractie te maken. Hoezeer ook reeds in Wagners tijd nagestreefd werd om voor de piano op een quasi-orkestrale manier te componeren, en hoezeer die ambitie zich ook echt waarmaakte in oorspronkelijke composities (zoals bvb. in Liszts si-klein-sonate), in de arrangementen van bekende werken komt de reductie in de letterlijke zin van het woord als een reductie over. Onze voorkennis genereert een vooroordeel dat ons in het beste ge-

val alleen maar toelaat om het arrangement 'interessant' te vinden, bijvoorbeeld zoals Egon Voss in zijn verhelderende bijdrage aangeeft (SONY), omdat de ontkleding van het orkestwerk als tegenbewijs kan fungeren voor diegenen die stellen dat met name Wagners muziek maar stand kan houden dank zij haar betoverende orkestklank. Desalniettemin blijft het gemis aan die orkestklank in de reducties zeer groot: in de fragmenten uit Wagners muziekdrama's waant men zich in een vroegtijdige operarepetitie waar de repetitor er niet eens in slaagt om de gloed van een orkest zelfs maar enigszins te suggereren (en waarbij het piano-spel bij momenten zelfs zo bevreedend gaat werken dat de muzikale structuur daadwerkelijk lijkt verloren te gaan (cfr. Walkürenrit, slot Prelude Meistersinger).

Met betrekking tot Wagners pianoversie van Beethovens Negende (1831) stelt zich hetzelfde probleem, met als pijnlijke climax de ondraaglijke disproportie tussen piano enerzijds en soli en koor anderzijds in de finale. Hoe sterk en onmiskenbaar onze voorkennis in deze aangelegenheid doorweegt, blijkt zoals aangegeven ook uit de tegenovergestelde vaststelling: de arrangementen van de totaal onbekende composities van Halévy en Herz komen in al hun onschuld zeer goed over, een feit dat wellicht niet alleen te wijten is aan Wagners métier terzake, maar tevens aan de stilistische lichtheid van deze composities die zich als zodanig vanzelfsprekend veel beter tot transcriptie lenen.

Hoe dan ook lijken de beide opnames in eerste (en wellicht ook enige) instantie een documentaire waarde te hebben, die ten koste gaat van de artistieke kwaliteiten van de oorspronkelijke composities. De kwaliteit van de uitvoering wordt daarbij in feite dan ook secundair. Jammer genoeg blijken de Beethoven-interpretatoren dit tweedegradsaspect nogal letterlijk te hebben genomen, al is een onzorgvuldige en ongeïnspireerde uitvoering in casu misschien nog verdedigbaar als de meest authentieke.

De uitvoering door Tal en Groethuysen van haar kant tornt in de mate van het mogelijke op tegen de eerder beschreven problemen. Op de keeper beschouwd echter blijken enkel de Halévy- en Herz-transcripties enigszins te kunnen bekoren, zij het dan weliswaar uitsluitend in de wufte oppervlakkigheid van een burgerlijk salon.

Pieter Bergé